

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم

بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Political

سیاسی

لیکوال: شریف بهاند

۱۱/۰۱/۰۳

ناتو د دینمن په لټه

۲

د درېیمې زریزې د دوهمې لسیزې لپاره د ناتو نوی ستراتیژی:

د نومبر له ۱۹ - ۲۰ پورې د شمالی اتلانتیک د پوځي سازمان، ناتو د ۲۸ غړو هیوادونو دولتي او حکومتي مشران د پرتغال په پلازمینې، لیزبون کې سره جرگه شول، چې د دغه سازمان د راتلونکې کرنلارې په باب سلا و مشورې وکړي. د ناتو د سازمان مشر، اندرس فوگ راسموسن Anders Fogh Rasmussen په خپله پرانیستونکې وینا کې د ناتو د غړو هیوادونو د استازو دغه غونډه، "یوه تاریخي او بې سارې سرمشریزه" وبلله او زیاته کړه:

د شمالی اتلانتیک د پوځي سازمان ناتو عمومي منشي

اندرس فوگ راسموسن غونډې ته د وینا په حال کې

"مور به مدرني خواکمنتيا ته وده ورکړو، چې د مدرنو گواښونو پر وړاندې له ځان څخه دفاع وکولي شو. خو مور به په دې برخه کې د نړۍ نورو هيوادونو ته هم د گډې همکارۍ لاس ور اوږد کړو". نوموړي د خپلې وينا په يوې بلې برخې کې وويل: "هغه څه چې مور په افغانستان او همدارنگه په بالقان کې د خپلو پوځي عملياتو په ترڅ کې زده کړي، د پاملرنې وړ دي. دا تجربې مور ته دا را په کوته کوي، چې د ستونزو حل يوازې د پوځي عملياتو له لارې شونې نه، بلکې مور د هغو تر څنگ ملکي هاند و هڅو او بيارغاونې ته هم اړتيا لرو". د راسموسن په اند نړۍ د بدلون په حال کې ده. له دغو شرايطو سره جوخت مور له نوو گواښونو او چلنجونو سره مخامخ يو، نو اړينه بريښي، د هغو په وړاندې او همدارنگه د ځواب لپاره په خپله کرنلاره او ستراتيژۍ کې بدلون رامنځته کړو. ځکه د سازمان اوسني هغه، په کال ۱۹۹۹ کې تصويب شوي او د درېيمې زريزې د دوهمې لسيزې د ستونزو ځواب نشي ويلي.

خو بنسټيزه پوښتنه دا ده، چې د دغه سازمان راتلونکې دندې به څه وي؟ په افريقا او آسيا کې د سيمه ييزو کرکيچونو حل؟ او يا د ناورينونو په برخه کې مرسته؟ د متحدو ايالتونو او اروپا لپاره د پاتي طبيعي اومه توکو د زيرمو امنيت؟ او که د سوداگريزو لارو خوندي ساتل؟ د کمپيوټري سيستم دفاع؟ او يا د ملگرو ملتونو لپاره سيال؟ او که د دغه سازمان پوځي اړخ په توگه دنده تر سره کول؟ دې پوښتنو ته د ځواب لپاره، د ناتو پوځي سازمان د متحدو ايالتونو د بهرنيو چارو د پخوانۍ وزيرې، مادلين البرايت تر مشرې لاندې يوې پوځي - سياسي ډلې ته دنده ورکړه، چې د نړۍ د اوسنيو ستونزو او سياسي - اقتصادي پرمختياوو په پام کې نيولو سره، دوي ته نوې کرنلاره طرحه کړي. د کار پوهانو دغې ډلې د اوسنيو نړيوالو شرايطو په پام کې نيولو سره، يو ۱۱ مخيز لاسوند، د "فعاله ونډې او مدرني دفاع" تر نامه لاندې کرنلاره طرحه او د سازمان د مشرانو غونډې ته وړاندې کړه، چې د نومبر په ۱۹ مه د ناتو د غړو هيوادونو د دولتي او حکومتي مشرانو له خوا تصويب شوه. په دې نوې کرنلارې کې:

- د ناتو د تړون د پنځمې مادې پر بنسټ ټوليزه دفاع او په کرکيچن حالت کې يو له بل سره د مرستې تضمين اوس هم د سازمان له بنسټيزو دندو گڼل کېږي؛
- پر کرکيچونو د بريا په موخه د سازمان د پوځي او ملکي جوړښتونو تر منځ ډيره نږدې همکارۍ ته هم نغوته شوې. ځکه د نړۍ اوسنيو ستونزو د بيلگې په توگه د افغانستان او بالقان کرکيچ او د عراق جگړې دا روښانه کړه، چې هيڅ هغه يوازې له پوځي لارې د حل وړ نه ده؛
- سازمان د نړۍ په کچه د امنيت ټينگښت او د کرکيچونو حل خپله دنده بولي او غواړي د نړيوال امنيت د شبکې د يوې برخې په توگه، له نورو نړيوالو لوبغاړو سره د ډيرې نږدې همکارۍ له لارې د لا زيات امنيت په ټينگښت کې خپله ونډه له اروپايي ټولني سره په گډه د ملگرو ملتونو تر سيوري لاندې تر سره کړي. سربيره پر دې دا سازمان په دې هڅه کې دی، چې له روسيې او نورو لوبغاړو سره هم گډه همکارۍ پيل کړي؛
- ناتو غواړي، د خپلې قومندې په جوړښت او همدارنگه په خپل پرسونل او ځانگو کې بدلون او که شوني وي، کمښت رامنځته کړي؛
- سربيره پر دې ناتو د نړيوالې ترهگرۍ په وړاندې مبارزه، د کمپيوټري سستيمونو ساتنه، د انرژي د امنيت مسأله، بې وسلې کول او په تيره د زروي او کيمياوي هغو کنترول له خپلو مهمو دندو بولي^(۱).

آيا په رښتيا هم د ناتو دغه نوې ستراتيژي له تيرې هغې څخه توپير لري او که يوازې پخوانۍ په نورو کلمو او الفاظو فورمول بندې شوې ده. نو اړينه برېښي، چې د پرتلي او د قضاوت لپاره د تيرې کرنلاري له ډيرو مهمو ټکو څخه يادونه وکړو. د نورو تر څنگ د هغه مهم ټکي په لاندې ډول دي:

" ۱ - د شمالي اتلانتيک او اروپا له سيمو څخه ټولې نړۍ ته د ناتو د عملياتو پراختيا؛

۲ - د ملگرو ملتونو له باور ليک (اجازې) پرته د عملياتو تر سره کول او د ناتو د تړون د رول پراختيا؛

۳ - له اړتيا سره سم او له مخکيني اعلام څخه پرته د اتومي وسلو کارول" (۱۲).

د دې کرنلاري پر بنسټ متحدو ايالتونو چا ته، ان ملگرو ملتونو ته اجازه نه ورکوله، چې د متحدو ايالتونو ملي گټې له گواښ سره مخامخ کړي. په دې اړه د دغه هيواد پخوانی ولسمشر، بيل کلينټن په ۱۹۹۴ کال کې د ملگرو ملتونو عمومي اسامبلې ته په خپله وينا کې ويلي و: " که چيرې زموږ د ملي امنيت گټې له گواښ سره مخامخ وي، نو که وکولي شو، له نورو سره به په گډه عمل وکړو، خو که اړ شو، ان په يوازې توگه به هم دا کار تر سره کړو، موږ به له ولسواکي څخه هم کار واخلو، خو که اړ شو، له زور زياتي څخه هم" (۱۳).

دا په دې مانا چې ناتو ته د عملياتو په برخه کې ازاد لاس ورکړ شو. دا خبره هغه وخت لا نوره هم په ښه توگه روښانه شوه، کله چې د ناتو پخواني عمومي منشي، خاوير سولانا Javier Solana په ډير ډاډ سره وويل: "موږ د ملگرو ملتونو د امنيت شورا ته اړتيا نه لرو" (۱۴). سربيره پر نوموړي، د متحدو ايالتونو لوړ پوړي سياستوال هم په همدې اند وو. د بيلگې په توگه د ۱۹۹۹ کال د فبروري په څلورمه نيټه د متحدو ايالتونو د بهرنيو چارو د وزارت پخوانی مرستيال، شترې تلبوت Strobe Talbott ويلي و: " له دې سره جوخت موږ بايد دې ته پام وکړو، چې ناتو د کومې بلې نړيوالې ادارې تر لاس لاندې رانشی. [...] دغه ټلواله بايد دا حق او آزادي ولري، تل هغه وخت عمل وکړي، چې د ټلوالې غړي هيوادونه د هغه په اړه د نظر يووالي ولري او هغه اړين وبولي" (۱۵).

دا په دې مانا چې د ناتو پوځي سازمان ځانته حق ورکوي، خپل يرغلز عمليات د نړۍ هرې برخې، په تيره د خپل پام وړ سيمو او ستراتيژيکو هغو ته پراخ کړي. دا په خپله د دې ښکارندوي کوي، چې د پوځي يرغلزو عملياتو په برخه کې د ناتو د تيرې او اوسني کرنلاري تر منځ کوم روښانه توپير نه تر سترگو کېږي. دلته د يادونې وړ بولم، چې د ناتو د سازمان د تيرو دوو کرنلارو يانې د سړي جگړې د پړاو، ناتو ۰ . ۱ ، بنسټيزه موخه نه يوازې د شوروي اتحاد محدودول، بلکې په سړي جگړې کې د بشپړو برياوو تر لاسه کول و او له هغې د وروسته پړاو، ناتو ۰ . ۲ په ترڅ کې د نورو سيالو ځواکونو، په تيره د روسيې د فدراسيون د کړۍ بشپړول او که شونې وي، ان د روسيې ټوټه کول (۱۶) بنسټيزه دنده ټاکل شوې وه. د ناتو د ياد شوو کرنلارو په طرح او پلي کولو کې بنسټيز تصميم نيونکی د امريکا د متحدو ايالتونو دولت و او نور غړي هيوادونه په تيره اروپايي هغه "هو" ويونکي وو او يوازې د پلي کولو په برخه کې د همکارۍ اجازه درلوده. که په روښانه توگه وويل شي، اصلاً د متحدو ايالتونو دولت د اروپا د پوځي ځواکمنتيا له پراختيا سره هوکړه (موافقه) نه درلوده او په دې اند و، چې د دوي تر لارښوونې لاندې ناتو د اتلانتيک د سمندر د دواړو غاړو د دفاع لپاره بسيا (کافي) دی. خو د اروپايي ټولني مشرانو دغې ترلنیا ته په پاملرنې سره، له ۱۹۹۹ کال راپدېخوا د خپلې ټولني د پوځي کولو لپاره هاند و هڅه پيل کړه. ځکه د دوي په اند: " ... يوه ټولنه چې له ځانه دفاع و نه شي کړی، هغه ټولنه نه ده. يو پياوړي ارز چې ځواکمن دفاعي ځواک ونه لري، د اوږدې مودې لپاره به ځواکمن پاتې نه شي" (۱۷). د همدې لامل پر بنسټ و، چې د اروپايي ټولني دولتي او حکومتي مشرانو د دغې ټولني د بهرنيو چارو له مسؤل، خاوير سولا څخه غوښتنه

وکره، د اروپا د دفاعي ستراتيژي په لاسوند (سند) کې دغې سکالو (موضوع) ته ځانگړي پاملرنه وکړي. نوموړي په دې اړه ليکي: " يوه خوځنده اروپا به هغه وخت اغېرمنه وي، چې په نړيواله کچه کره وړه تر سره کړي شي. ځکه بنسټيزه موخه دا ده، چې اروپايي ټولنه د نړيوال ځواک په توگه رامنځته شي" (۱۸). همدې سکالو ته په پام سره، اروپايي ټولني خپل پوځي ځواک پياوړي کړ، چې په ريښتيا هم اوسمهال نه يوازې سياسي - اقتصادي ځواک، بلکې پوځي هغه هم دی. دوي وکولي شول، تر ۲۰۰۳ کال پورې ۱۰۰۰.۰۰۰ پوځيان، ۴۰۰۰۰ جنگي الوتکي او ۱۰۰ جنگي بېړۍ چمتو کړي او د هغه ترڅنگ د اروپايي ټولني د يرغلز ځواک - EU Eingreiftruppe په نامه پوځ، چې ۶۰.۰۰۰ پوځيانو ته رسېږي، هم د عملياتو لپاره چمتو کړل (۱۹).

د نورو تر څنگ د اروپايي ټولني د دغه پوځي ځواک اغېز د ناتو د پوځي سازمان په نوي کرنلاره کې هم په روښانه توگه تر سترگو کېږي. ناتو د متحدو ايالتونو تر مشري لاندې په خپلې نوي کرنلاره، ناتو ۳۰ کې، که له يوپخوا د نړۍ د اوسنيو پرمختياوو په پام کې نيولو سره، د خپلو غړو هيوادونو په وړاندې گواښمن ناڅرگند (نامرئي) دښمنان د ساري په توگه، نړيواله ترهگري، سمندري غله، د القاعدې ترهکره شبکه او کمپيوټري ویرسي يرغل سيبرنيک Cyberattacken، په کوته کړي، خو له بلې خوا د نوموړو دښمنو په وړاندې د مبارزې او ان د هغوي د له منځه په موخه، له نورو نړيوالو لوبغاړو، لکه اروپايي ټولني او په تيره له د روسيې له فدراسيون څخه د ملاتړ او همکارۍ غوښتنه هم کړې ده.

د دې څرگند بدلون لامل په څه کې نغښتی دی؟ ايا د اوسني يوازيني زبرځواک ياني د امريکا د متحدو ايالتونو ځان خوښونکی دولت، چې د سوسياليزم له ماتې وروسته، د نوي نړيوال نظم په رامنځته کېدو کې په افراطي بڼې سره له پوځي ځواک څخه گټه واخيسته، په ريښتيا له سياسي او اقتصادي پلوه دومره کمزوری شوی دی، چې د سوالگر په توگه ان خپل تير سيال او دښمن هيواد، روسيې ته د همکارۍ لمن وغوروي؟ او يا دا چې په هغه کې کوم تکنيک نغښتی دی؟ ځواب چې هر څه وي، خو دا تر لمره روښانه ده، چې د ناتو د پوځي سازمان مخکښو هيوادونو، تر ټولو دمخه متحده ايالتونه، د سترو ستونزو له امله په نړيواله کچه خپل سياسي - اقتصادي دريځ له لاسه ورکړی دی. دا ستونزې د نورو ترڅنگ په لاندې ډول دي:

۱- د تير نړيوال مالي کرکيچ ژور اغېز د پانگوال نظام پر ستراتيژيکو موخو او همدې کرکيچ له امله د هغه توليدي څانگې له تنکسېاوو سره مخامخ کېدل؛

۲ - د پخواني يوگوسلاويا، عراق او د افغانستان د جگړې بيساري او ملا ماتونکي پوځي لگښتونه او په تيره د افغانستان په کليو او بانډو کې د نړۍ د ځواکمن پوځي سازمان د ماتې وړاندوينه؛

۳ - د نوو اقتصادي - سياسي سيال ځواکونو رامنځته کېدل او د دوي اغېز پر نړيوال نظام او په دې توگه؛

۴ - د لويديزې نړۍ په تيره د متحدو ايالتونو د نړيوال مالي اعتبار کمېدل او

۵ - په سياسي ډگر کې د وروستي ډيپلوماتيکي رسوايي، د ويکي ليکس له خوا د پټو لاسوندونو خپرېدل، له امله د واشنگټن او پاتي نړۍ ترمنځ د بې اعتمادې رامنځته کېدل.

دا ټول د دې ښکارندوي دي، چې د ناتو د مخکښ هيواد، د امريکا د متحدو ايالتونو د امپراتوري خول (تاج) کور او پر ښي سترگه راځوړند دی. همدا لامل واشنگټن دې اړ کړ، چې د نړيوال ډگر نورو لوبغاړو، په تيره د روسيې فدراسيون ته د همکارۍ لاس ور اوږد کړي.